

Fiatal Szlavisták Budapesti Nemzetközi Konferenciája III.

3rd Conference for Young Slavists in Budapest

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Szláv és Balti Filológiai Intézet

Eötvös Loránd University
Faculty of Humanities
Institute of Slavonic and Baltic Philology

Budapest, 2014

Fiatal Szlavisták Budapesti Nemzetközi Konferenciája III.

3rd Conference for Young Slavists in Budapest

Főszerkesztő/ Editor-in-chief:

Dr. Urkom Aleksander

A szerkesztő munkatársai/ Associate editors:

Kocsis Adrienn

Peťovská Flóra

Technikai szerkesztő/ Technical editor:

Kocsis Adrienn

Bírálok/ Reviewers:

Dr. Bajzek Mária

Dr. Kálec Simon Orsolya

Dr. Kiss Szemán Róbert

Dr. Kocsis Géza

Dr. Laczházi Aranka

Dr. Lebovics Viktória

Prof. Dr. Lukács István

Prof. Dr. Milosevits Péter

Dr. Niagolova Natalia

Dr. Fedoszov Oleg

Dr. Pátrovics Péter

Dr. Urkom Aleksander

Dr. Várnai Dorota

Prof. Dr. Vig István

Dr. Zsilák Mária

Felelős kiadó/ Publisher:

Prof. Dr. Lukács István

ISBN 978-963-284-499-2

TARTALOMJEGYZÉK/ CONTENTS

ГУЛЬМИРА БАЙЗАКОВА Духовное наследие тюркского мира в лингвокультурологическом преломлении	7
КАТАРИНА БЕГОВИЋ Етимолошки метод – значајан поступак у семантичким анализама	11
IRENA BRYCHNÁČOVÁ Výuka češtiny pro cizince doma i v zahraničí	15
HANNA KATARZYNA CHEDA Serbski konflikt z lat 90. XX wieku w komiksach <i>Pozdrowienia z Serbii Aleksandra Zografa i Knindže. Vitezovi Srpske Krajine</i> Milorada Daničića	17
JOVANA DAVIDOVIĆ Mit i tradicija u zbirci pripovedaka <i>Božji ljudi</i> Borisava Stankovića i pripovetkama <i>Napast i Smrt u Sinanovoj tekiji</i> Ive Andrića	20
ИВАНА ДАВИТКОВ Между индикатива и ренаратива в българския превод на сръбската художествена проза	25
ДЕСИСЛАВА ДИМИТРОВА НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ СПОМАГАТЕЛНИТЕ ФУНКЦИИ НА ГЛАГОЛА ИМА(М) В БЪЛГАРСКИЯ, ПОЛСКИЯ И РУСКИЯ ЕЗИК	30
NINA DITMAJER RAZVOJ SLOVENSKEGA BOTANIČNEGA IZRAZJA V 19. STOLETJU NA PRIMERU MURKOVEGA (1833) IN PLETERŠNIKOVEGA (1894/95) SLOVENSKO-NEMŠKEGA SLOVARJA	35
ELŐD DUDÁS Madžarski jezikovni vpliv na vojaško terminologijo prekmurskega knjižnega jezika	43
ANNA DUDEK Oznake dvojezičnosti kod pomurskih Hrvata na temelju morfološke analize mađarskih posuđenica u njihovom govoru	46
LIBUŠE DUFKOVÁ Способы выражения причинных отношений в русской газете «Metro Санкт-Петербург»	51
ALENA FARAGULOVÁ Stret kultúr v zahraničných korporáciách na Slovensku a ich percepcia z hľadiska cudzosti	57
NATALIJA FURMAN Просторско концептуализирање беседе веселје знотрај утелеšене изкушње кот неустрезне за реšевање дру̀бено-еколо̀ских впрашанј	61
MONIKA GAŁŁA Twórczość Ryszarda Bukowskiego w aspekcie historycznym	66
ВИОЛЕТА ГЕОРГИЕВА Въпросът за полипредложните конструкции в българските граматика	70

ЕВЕЛИНА ГРОЗДАНОВА ПРАВОПИСНАТА СИТУАЦИЯ В ХЪРВАТИЯ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ДЕСЕТ ГОДИНИ	74
ЛИЛИЯ ЕМИЛОВА ХАЗАН Откровеният гений на промяната. Авангардното (сюрреалистичното) в поетиката на Константин Павлов и връзка със словашките надреалисти	77
ANDREJ HENDELJA Naglasak u Neue Einleitung zur Slavonischen Sprache Marijana Lanosovića	81
МОЈСА HORVAT Geolingvistična interpretacija slovenskih narečnih besedotvornih pojavov	84
MILOŠ IVANOVIĆ Slika srpske vlastele poznog srednjeg veka u narodnoj tradiciji	93
СИМОНА ЯНАКИЕВА Възможността „Човек“ в романа „Дилетант или градината с манекени“ на Чавдар Мутафов	97
MARTIN JANEČKA Proč (a kam) se ztrácejí reflexivní klitika <i>se/si</i> při procesu nominalizace?	101
VOJIN KALINIĆ Значај Народне читаонице у Задру за Србе и Хрвате у Далмацији од оснивања 1862. до 1880. године	105
МАР'ЯНА КЛИМЕЦЬ Особливості конструювання жіночих образів у фантастичних оповіданнях хорватських письменників-модерністів	109
ADRIENN KOCSIS Sposoby pojawiania się form władzy w utworze „Piaskowa Góra” Joanny Bator	113
АЛЕКСАНДРА КОЛАКОВИЋ Интересовање француских интелектуалаца за Јужне Словене у 19. веку	116
KATERYNA KONDRATENKO Концепт «ЕВРОПА» в балканской литературе путешествий (на материале хорватских путевых очерков конца XIX-сер. XX века)	121
DARIA KORZNIKOVA Ни о ком и ни о чём: отрицательные местоимения в Интернете	126
IVANA KOVAČEVIĆ PRIJATELJSTVO I VRLINA KAO ZAJEDNIČKE TEME SRPSKOG I EVROPSKOG PROSVJETITELJSTVA	130
ALEKSANDRA KOVÁCS Frazeološka sinonimija na primjeru hrvatskog jezika	133
ПЕТЪР КРИВЧЕВ Лексикално-семантични дублети в Стишния пролог от Търновската му редакция	138

КРИСТИНА КРЖИЖОВА К ВОПРОСУ ЯЗЫКОВЫХ КОНТАКТОВ	144
ЮЛИЯ КУВАНДЫКОВА Анализ лексемы церковнославянского языка «благоуспѣвати» в Книге Иова Елизаветинской редакции	147
МИЛОМИР МАКСИМОВИЋ Однос деспота Ђурђа Бранковића и Јаноша Хуњадија у српским епским песмама	150
СОНЯ МАНОЙЛОВИЧ ОТНОШЕНИЕ МОЛОДЫХ НОСИТЕЛЕЙ АЛБАНСКОГО ЯЗЫКА ИЗ КОСОВО И МЕТОХИИ К ИЗУЧЕНИЮ СЕРБСКОГО ЯЗЫКА	156
МАТЕЈА МАРИЋИЋ (PROTU) BIBLIJSKI INTERTEKST U KOZARČEVU ĐUKI BEGOVIĆU	161
Е. Р. МАСЛОВА Знаешь как это интересно! (О некоторых особенностях употребления формы знаешь в русской спонтанной речи)	166
MAREK MIKUŠIAK Jazyk, spisovná norma a kultivácia komunikácie na Slovensku	170
ZUZANA MIKUŠOVÁ Xenolingvistický obraz Slovenska	174
СВЕТЛАНА МИЛАНОВИЋ Разрада фразеолошких јединица с компонентом <i>око</i> у српском језику (из когнитивнолингвистичког угла)	180
РАДОСЛАВ СТЕФАНОВ МИНКОВ ГРАФИЧЕСКАЯ ИГРА В СОВРЕМЕННОМ МЕДИАТЕКСТЕ	184
ДИМАНА МИТЕВА „Проституцията на книгата“ (Графични и визуални стратегии в хърватския роман на 80-те и 90-те години на ХХ в.)	188
АЛЕКСАНДАР МУДРИ Хунгаризми у ратарској и повртарској лексици код Русина у Војводини	191
НАТАЛИЯ ОВЧАРЕНКО Метафора в письмах Б. Пастернака к М. Цветаевой	195
DANA PALECSKOVÁ Teoretické a metodologické východiská sémantickej analýzy sloviess (Theoretical and methodological approach to the verb analysis)	198
MARKÉTA PAVLASOVÁ Родственные отношения в русских и в чешских фразеологизмах библейского происхождения с именами собственными	202

ГЕРГАНА АТАНАСОВА ПЕТКОВА ЗА ПОЛСКИТЕ МЪЖКИ ЛИЧНИ ИМЕНА С ЛАТИНСКИ КОРЕН В СЪСТАВА СИ, КАНОНИЗИРАНИ ОТ ПРАВОСЛАВНАТА ЦЪРКВА	207
FLÓRA PEŤOVSKÁ O cílech terminologických slovníků v druhé polovině 19. století	211
JURICA POLANČEC Dvije dvoprijelazne konstrukcije hrvatskih glagola <i>učiti</i> i <i>poučavati</i> (<i>podučavati</i>): sinkronija i dijakronija	214
KRZYSZTOF POPEK Początki kształtowania się pamięci historycznej o masakrze w Bataku wśród Bułgarów w drugiej połowie XIX wieku	218
ДАНИИЛ ПУЗАНОВ Особенности восприятия природных явлений древнерусскими книжниками XI – XIII вв.	222
КАРМЕЛА РАКИЋ О неким функцијама и значењима везника <i>па</i> на почетку реченице	226
GYÖRGY RÁGYANSZKI Erzsébet Báthory v literárnom a historickom kontexte	230
СВЕТЛА РУСКОВА-ДЖЕРМАНОВИЧ За отрицателните конотативни значения на някои устойчиви сравнения с компонент названия на домашни животни и птици в български, сръбски и хърватски език	233
АНА САМАРЦИЋ ЈЕЗИЧКЕ ОСОБИНЕ АДМИНИСТРАТИВНОГ СТИЛА – СУДСКОГ ПОДСТИЛА У ЖАНРУ СУДСКИХ ПРЕСУДА	238
ЈАКУБ СОКÓЉ Serbska prasa w lécie 1919 naprécio prócowanjam Serbow wo njewotwisnosć	243
AFRODITI SOLOMOU, AIKATERINI LYKOUDI, MARIA CHASAPAKI Folklore: Comparison of Greek and Russian folktales	247
ЖЕЉКО СТЕПАНОВИЋ Основе <i>*bьr-</i> , <i>*ber-</i> , <i>*bir-</i> и <i>*bor-</i> у стандардном српском и словеначком језику	253
МАРИЈА СТИЈЕПИЋ ПРОЗНО СТВАРЛАШТВО СЛОБОДАНА ТИШМЕ	257
БОРИС СТОЈКОВСКИ Срби и Мађари и Методијева Панонска архиепископија. Поводом 1150 годишњице мисије свете браће Ђирила и Методија	261
ANDRZEJ STRUŻYNA Degradacja tradycji. Wesele Smarzowskiego jako anty-wesele	265
TSVETELINA ŠUBOVA Conversation analysis and differences in men’s and women’s speech (on Czech and Bulgarian Language)	269

ПРЕДРАГ ТЕРЗИЋ

Романтичарско схватање словенске традиције у делима друге генерације српских деветнаестовековних либерала

274

АНА ТЕШИЋ

Називи романског порекла за атмосферске појаве у говорима Црне Горе – називи ветрова

278

ОХАНА УШАКОВА

Синтаксическаја карактеристика слов категорији состојанија в сопоставительном аспекте (на материале древнерусских летописей и старочешских хроник)

282

КЛЕДИ ВАСИЋ ТОВЕНА

Rasponi glotološkog udara na primerima prevoda tekstova Mire Gavrana

286

ЈЕЛИЦА ЖИВАНОВИЋ

АУТОПОЕТИЧКИ ИСКАЗИ У ПОЕЗИЈИ ЛУКИЈАНА МУШИЦКОГ

289

Ана Тешић

Институт за српски језик САНУ
Београд, Србија

НАЗИВИ РОМАНСКОГ ПОРЕКЛА ЗА АТМОСФЕРСКЕ ПОЈАВЕ У ГОВОРИМА ЦРНЕ ГОРЕ – НАЗИВИ ВЕТРОВА⁴⁶

The paper analyzes Romance borrowings in the domain of atmospheric phenomena, such as wind names, in the vernaculars of Montenegro. The material is taken from dialectal dictionaries of coastal and inland vernaculars of Montenegro and then analyzed from the standpoint of etymology, lexicology and semantics. Finally, the examined lexemes are compared with Romance borrowings in other vernaculars of the Adriatic in order to indicate different phonetic changes that have occurred in these borrowings.

Key words: Serbian language, etymology, lexicology, semantics, Romance borrowing, wind names.

Увод

Потреба да се што прецизније идентификују и именују временске прилике и појаве на Јадранском приморју једна је од најосновнијих потреба становника овог поднебља, јер временски услови умногоме утичу на свакодневни живот и рад, нарочито на риболов, трговину, пловидбу. Лексеме којима се означавају различите атмосферске појаве чине значајан део говора Јадранског приморја. Ова лексика је специфична јер спада како у општи лексички фонд, тако и, једним својим делом, у поморску терминологију у ширем смислу (називи ветрова, олуја итд.).

За потребе овог рада анализиран је само део ове велике термилошке скупине, а то су називи ветрова романског порекла. Грађа је ексцерпирана из дијалекатских речника који доносе лексички материјал из приморских и континенталних говора Црне Горе.

Прикупљени материјал разматран је са лексиколошког, етимолошког и семантичког аспекта. Уз сваки назив наведени су и фонетски варијетети из других приморских говора да би се указало на могуће промене до којих је дошло у овим позајмљеницама, односно да би се показала дијалекатска адаптација ових романизма у говорима Црне Горе и читавог Јадранског приморја. Такође, занимало нас је каква је ареална дистрибуција анализираних материјала, тачније који су од испитиваних назива ветрова посведочени и у говорима континенталне Црне Горе, као и до каквих је семантичких помака дошло.

У оквиру етимолошке анализе, дат је романски предлогачак и утврђено ком слоју романизма припадају испитиване лексеме – старијем или новијем. Старијем слоју позајмљеница романског порекла припадају далматоромански лексички остаци. У новији слој спадају позајмљенице из различитих дијалеката италијанског језика (нпр. венецијанског, тршћанског) и позајмљенице из италијанског књижевног и других романских језика (нпр. француског, румунског). При утврђивању етимологија, коришћени су етимолошки речници српског (тј. српско-хрватског), италијанског језика и REW.

Етимолошка анализа

У оквиру етимолошке анализе лексеме су распоређене азбучним редом. На почетку стоји наслов одреднице, а затим следе дијалекатске потврде из говора Црне Горе (са наведеном убицајом) и податак о првом помену речу, уколико је назначен у RJA. У другом делу одреднице даје се суд о пореклу датог романизма – прво се износе потврђени романски предлогачак и додатна образложења, а потом евентуалне паралеле (нпр. из других балканских или романских језика и дијалеката). У трећем делу одреднице износи се суд о пореклу романског предлошка. У четвртном делу одреднице наведени су фонетски варијетети из приморских говора Далмације и Истре, уколико их има, и назначене могуће фонетске промене.

Одреднице су уобличене према принципу усвојеном у *Етимолошком речнику српског језика* (ЕРСЈ), уз одређене измене, због чињенице да у овом раду анализирамо искључиво позајмљенице романског порекла посведочене у говорима Црне Горе.

бава *бава* f. „поветарац који набира морску површину, лахор“ сз. Бока (Musić), „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997), *бавижела* f. „ветар“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997).

✓ Од ит. *bava (di vento)* (Skok 1: 124 s.v. *bava*; Musić 1972: 129; Lipovac-Radulović 1981: 30); исти романски предлогачак имају *баварин* Дубр., Чилипи, Цавтат / *бабарин* Корчула „портикла“ (Skok l.c.) и *бавулин* ихт. „слинка“ Сеструњ / *бавуш* ихт. „дипал, слинавац“ (Vinja 1: 51).

⁴⁶ Овај чланак је настао као резултат рада на пројекту бр. 178007 „Етимолошка истраживања српског језика и израда *Етимолошког речника српског језика*“, који у целини финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

- Ит. *bava* од средњовековног лат. *bava* < *baba „пљувачка“, ономатопејске речи из дечијег језика (Skok I.c.; DELI 125; REW 853).
- Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти.
бура *бура* f. „североисточни ветар на Јадрану“ сз. Бока (Musić), „влага, влажност; невреме“ Загарач (Ћупићи), *бура* „невреме, мећава; умаласано море“, „кишовито лето“ Ускоци (Станић), *буран*, -рна, -рно „влажан, кишовит (обично о годишњем добу)“ Загарач (Ћупићи), фиг. „посебно весело, раздраган (смех)“ Никшић (Ђоковић), *бурин* m. „слаб североисточни ветар“ сз. Бока (Musić), „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997), *буринет* dem. сз. Бока (Musić). – Од XVIII века; у значењу „север“ од XIII века (RJA).
- ✓ На Јадрану вероватно од ит. *bora*, вен. *bora* (Skok 1: 238 s.v. *bura*; Musić 1972: 140); у осталим с.-х. говорима свесловенска реч потврђена још у псл. у значењу „вихор“ (Skok I.c.; SP 1: 453 s.v. *bura*; ЭССЯ 3: 97–98 s.v. *bura / **bur'a*); *бурин* од вен. *borin* (Musić I.c.); *буринет* са двоструким ром. деминутивним суфиксом (-ino + -eto).
- Ит. / вен. *bora* од лат. *bōrea(m)* „северни ветар“, грчког порекла (DELI 155; REW 1219).
- Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти.
гарбин *гарбин* m. „југозападни ветар“ сз. Бока (Musić), *гарбин* „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1981), *гарбун* „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1981). – Од XVII века (RJA).
- ✓ Од ит. *garbino* (Skok 1: 552 s.v. *garbin*; Musić 1972: 146; Lipovac-Radulović 1981: 104).
- Ит. *garbino* вероватно од ар. *garbi* „западни“ (DELI 476; REW 3683).
- Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти.
грего *грего* m. „североисточни ветар“ сз. Бока (Musić), „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997), Спич (Поповић/Петровић), *грего-леванте* m. „врста ветра“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997).
- ✓ Вероватно од вен. *grego* (Lipovac-Radulović 1981: 59). Мање је вероватно порекло од ит. *greco*, које предлаже Musić (1972: 148), због фонетског лика ит. речи, у коме није дошло до соноризације оклузива.
- Код вен. *grego* / ит. *greco* „врста ветра“ дошло је до семантичког помака са „грчки“ на „ветар који дува из правца Грчке“ (DELI 519); *грего-леванте* од вен. *grego-levante* (Lipovac-Radulović 1981 I.c.).
- Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти.
лебић *лебић* m. „југозападни ветар“ сз. Бока (Musić), *лебићада* f. „јак југозападни ветар“ сз. Бока (Musić), „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997).
- ✓ Од ит. *libeccio* (Skok 2: 280 s.v. *lebić*; Musić 1972: 181); *лебићада* од вен. *libichiada* (Musić I.c.; Lipovac-Radulović 1981: 189).
- Ит. *libeccio* вероватно од гр. λιβιζός „западни“ (Skok I.c.; DELI 668). Могући етимон је и ар. *lebek* „јужни ветар“ (DELI I.c.; REW 4959a).
- Варијетет *лебићада* на Брачу (Šimunović) и Вису (Roki-Fortunato), са прелазом романског вокала *a > o*.
- леванат *леванат* m. „источни ветар“ сз. Бока (Musić), *леванат* „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997), Спич (Поповић/Петровић). – Од XVI века (RJA).
- ✓ Од ит. *levante* (Skok 2: 291 s.v. *leva*; Musić 1972: 181; Lipovac-Radulović 1981: 191).
- Ит. *levante* је поименичени партицип актива ит. *levare* „дићи, подићи“ од лат. *levare* < лат. *lēvis* „лаган“ (DELI 667; REW 5000).
- Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти. Лексема *левантџра* „јак источни ветар“ Селца на Брачу (Vuković), Вргада (Juršić) / *левантџра* „id.“; типично зимско невреме с кишом и источним ветром“ Вис (Roki-Fortunato), Брач (Šimunović) вероватно је пореклом из тршћанског дијалекта, од тршћ. *levantera*, уп. Doria 328.
- маестрал *маестрал* m. „западни ветар“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997), *мајстрал* „id.“ сз. Бока (Musić), *маиштра^oл* „id.“ Спич (Поповић/Петровић), *маестралет* dem. ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), *мајстралун* augm. сз. Бока (Musić). – Од XVIII века на Приморју (RJA).
- ✓ Од ит. *maestrale* (Skok 2: 351 s.v. *madistor* (IV); Musić 1972: 185; Lipovac-Radulović 1981: 202).
- Ит. *maestrale* је изведеница од ит. *maestro* < лат. *magīstru(m)* (DELI 698; REW 5229); назив ветра развио се из синтагме *magistralis ventus*, јер се помоћу овог ветра одређивала навигација (Skok I.c.).
- Велики број варијетета у Истри и Далмацији – *маестро* у Дубровнику (Бојанић/Тривунац), *мајштрџл* на Вису (Roki-Fortunato), *мештрџл* на Брачу (Šimunović).
- оштријал *оштријал* m. „јужни ветар“ сз. Бока (Musić), *оштријал* „југозападни ветар“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997), *ауштријао* „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997).

- ✓ Вероватно од ит. *ostro* (Skok 2: 314 s.v. *lojstro*; Musić 1972: 198); у облику *аустријао*, потврђеном на Муу, почетно *ау-* није очувани латински дифтонг *аи*, већ пре наслањање на неки други лик, попут *Аустрија* и сл. (Vinja 2: 232). Могући етимон је и вен. *ostro* (Lipovac-Radulović 1981: 240).
- Ит. *ostro* од лат. *austrum* „југ“; творба и суфикс италијанске речи можда према венецијанском моделу, уп. вен. *ostro* (DELI 854; REW 807).
  - Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти. пуленат *пуленат* м. „ветар са запада који ван Боке диже таласе а јавља се као последица невремена негде на северном Јадрану“ сз. Бока (Musić), *пулена^ст* „id.“ Спич (Поповић/Петровић), *пулентада* „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997).
  - ✓ Од ит. *ponente*, са дисимилацијом $n - n > l - n$ (Skok 3: 7–8 s.v. *-ponjat*; Musić 1972: 214); лексема *пулентада* је венецијанизам (Lipovac-Radulović 1981: 281).
  - Ит. *ponente* од лат. *ponēnte(m)* „запад“, поимениченог партиципа лат. *ponēre*; значење „врста ветра“ развило се потом из синтагме (*sole*) *ponente* „сунце које залази (на западу)“ (DELI 954; REW 6647).
  - Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти. рефул *рефул* м. „удар ветра“ сз. Бока (Musić), *рефун* „id.“; особа променљивог расположења“ сз. Бока (Musić), *рефуо* „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997).
  - ✓ Од вен. *refolo* (Skok 3: 124 s.v. *reful*; Musić 1972: 218; Lipovac-Radulović 1981: 291).
  - Вен. *refolo* је сложеница од префикса *re-* и **folo*, поствербала од лат. деминутивног глагола *flabūlare* < лат. *flare* (Skok l.c.; DELI 1045; REW 3341).
  - Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти. трамонтана *трамонтана* ф. „северозападни ветар“ сз. Бока (Musić), *трамонтана* „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997), *трамонтана* Спич (Поповић/Петровић).
  - ✓ Од ит. *tramontana* (Skok 2: 482–483 s.v. **munt-*; Musić 1972: 230; Lipovac-Radulović 1981: 359).
  - Ит. *tramontana* од лат. *transmontana(m)* „која је са друге стране планине“, сложенице од префикса *trans-* и *montana(m)* (Skok l.c.; DELI 1359; REW 5664).
  - Варијетети *трамунтона* / *тармунтона* / *тремунтона* на Брачу (Šimunović). фуријал *фуријал* м. „ветар са југоистока“ сз. Бока (Musić), *фуријан* „id.“ сз. Бока (Musić), *фуријалет* dem. сз. Бока (Musić), *фуријанет* dem. сз. Бока (Musić).
  - ✓ Вероватно од вен. *forean*, *furian*, на шта указује појава двојног суфикса *-ан* / *-ал*; довођење у везу са *фурија* „сила, бес“ < лат. *furia* је народна етимологија (Vinja 1: 159).
  - Вен. *forean*, *furian* анемоним изведен од *fora* < лат. *foris* „напољу“ (Vinja l.c., REW 3431).
  - Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти. шијун *шијун* м. „оркански ветар, вихор“ сз. Бока (Musić), *шијун* „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997), Спич (Поповић/Петровић).
  - ✓ Од ит. *scione*, вен. *sion* (Skok 3: 394 s.v. *Šipnata*; Musić 1972: 245; Lipovac-Radulović 1981: 323).
  - Ит. / вен. реч вероватно од гр. σίφον (Skok l.c.; REW 7950a). Могућа је и веза с фр. *echillon*, о чему опширније Vinja 3: 214–215.
  - Посведочено у говорима Далмације и Истре, без фонетских варијанти. шилок *шилок* м. „југоисточни ветар“ сз. Бока (Musić), *шилок* „id.“ ји. Бока (Lipovac-Radulović 1981), Будва и Паштровићи (Lipovac-Radulović 1997), Спич (Поповић/Петровић), „јак плусак“ Стара ЦГ (Пешикан), Загарач (Ћупићи), *шилочић* dem. сз. Бока (Musić), *шилочина* augm. сз. Бока (Musić).
  - ✓ Од ит. *scilocco* (поред *scirocco*) (Skok 3: 392 s.v. *šilok*; Musić 1972: 245; Lipovac-Radulović 1981: 323).
  - Ит. реч вероватно од ар. *šaluk* / *šuluk* / *šaruk* „топли југоисточни ветар“ (Skok l.c.; REW 8478a). Опширније о етимологији ит. *scilocco* / *scirocco* Vinja 3: 215.
  - Забележен аугментатив *шилокалџн* на Брачу (Šimunović).

Закључак

У овом раду разматрани су називи ветрова романског порекла посведочени у говорима Црне Горе. Етимолошка анализа показала је присуство новијег слоја романских посуђеница – италијанизама и венецијанизама. Од четрнаест овде приказаних лексема, осам води порекло из италијанског књижевног језика – *бава*, *гарбин*, *лебић*, *леванат*, *маестрал*, *пуленат*, *трамонтана* и *шилок*. У италијанско-венецијанске посуђенице спадају три лексеме – *бура*, *оштријал* и *шијун*. Забележена су и три венецијанизма – *грего*, *рефул*, *фуријал*.

Од испитиваних назива за ветрове романског порекла само су два потврђена и у говорима континенталне Црне Горе – *бура* (Загарач, Ускоци, Никшић) и *шилок* (Стара ЦГ, Загарач).

Лексема *бура* у континенталној Црној Гори носи значење „влага, влажност; невреме; мећава“, док је на Јадранском приморју основно значење „североисточни ветар“. Разлика у семантици проузрокована је различитим пореклом речи *бура* у приморским и континенталним говорима – на

Приморју је романског, а у континенталним говорима највероватније домаћег порекла, односно у питању је реч потврђена још у прасловенском у значењу „вихор“ (уп. Skok 1: 238 s.v. *bura*; SP 1: 453 s.v. *bura*; ЭССЯ 3: 97–98 s.v. **bura* / **bur'a*). Оставља се и могућност да је лексема *бура* у континенталним говорима Црне Горе резултат контаминације словенског и романског облика.

Лексемом *шилок* се у говорима континенталне Црне Горе означава „јак пљусак“. Семантички помак са „врста (јаког) ветра“ на „јак пљусак“ могао би се објаснити чињеницом да јак ветар често са собом доноси и јаку кишу, тј. невреме, те су се два поменута временска феномена почела означавати једним називом.

Извори

- Бојанић, Михаило и Тривунац, Растислава (2002), Рјечник дубровачког говора. *СДЗб* 49, 9–458.
Ђоковић, Љубомир (2005), *Говорни драгуљи никшићког краја*. Београд: Интерпрес.
Пешикан, Митар (1965), Староцрногорски средњокатунски и љешански говори. *СДЗб* 15, 1–294.
Поповић, Момчило и Петровић, Драгољуб (2009), О говору Спича: Грађа. *СДЗб* 56, 1–275.
СДЗб (1905–), *Српски дијалектолошки зборник*. Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ.
Станић, Милија (1990–1991), *Ускочки речник* 1–2. Београд: Научна књига.
Ђупић, Драго и Ђупић, Жељко (1997), Речник говора Загараца. *СДЗб* 44, 9–615.

***

- Jurišić, Blaž (1973), *Rječnik govora otoka Vrgade*, II. dio Rječnik. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
Lipovac-Radulović, Vesna (1981), *Romanizmi u Crnoj Gori, jugoistočni dio Boke Kotorske*. Cetinje/Titograd: Obod/Pobjeda.
Lipovac-Radulović, Vesna (1997), *Romanizmi u Crnoj Gori. Budva i Paštrovići*. Novi Sad: MBM-plas.
Musić, Srđan (1972), *Romanizmi u severo-zapadnoj Boki Kotorskoj*. Beograd: Filološki fakultet Beogradskog univerziteta.
Roki-Fortunato, Andro (1997), *Libar Viškiga Jazika*. Toronto: Libar Publishing.
Šimunović, Petar (2006), *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Zagreb: Brevijar.
Vuković, Siniša (2001), *Ričnik selaškega govora. Rječnik dijalekta Selaca na otoku Braču*. Split: Laus.

Литература

- ЕРСЈ (2003–), *Етимолошки речник српског језика*. Београд: Институт за српски језик Српске академије наука и уметности.
ЭССЯ (1974–), *Этимологический словарь славянских языков*. Москва: Наука.
РСА (1959–), *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. Београд: Институт за српски језик Српске академије наука и уметности.

***

- DELI (1979–1988), Cortelazzo, Manlio & Zolli, Paolo, *Dizionario etimologico della lingua italiana* 1–5. Bologna, Zanichelli.
REW (⁵1972). Meyer-Lübke, Wilhelm, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*⁵. Heidelberg: C. Winter.
RJA (1880–1976), *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* I–XXIII. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
Skok, Petar (1971–1974), *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* 1–4. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
SP (1974–), *Słownik prasłowiański*. Wrocław, etc.: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich.
Vinja, Vojmir (1998–2004), *Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku* 1–3. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti/Školska knjiga.